

Književnost.

Narodne legende za slovensko mladino, nabral, izdal in založil Anton Kosi, učitelj v Središču na Štajerskem, prvi zvezek, natisnil W. Blanke v Ptuj 1890, 8°, 40 strani, cena 18 kr. — Po slovenskih knjigah nahajamo sicer mnogo legend, ali ker so te namešane med drugimi spisi in razpravami, ki navadno niso za nežno mladino spisane in ker legende same tudi niso vse za mladino, nimajo za šolo in šolsko mladino tolike vrednosti. Če jih hoče učitelj v šoli porabiti, mora jih sele iskati, izbirati in prikojevati. V knjigah, ki so jedino šolski mladini namenjene, pa jih razun v „Vrtci“ prav redko nahajamo in vendar so po svoji vsebini in obliki kaj mikavne. Otroci jih prav radi in pazljivo poslušajo in beró in so vsled tega in zaradi svojega zadržaja vplivno sredstvo za pravi duševni razvoj nežne mladine. Gospod izdavitelj je torej dobro ukrenil, da se je lotil nabiranja narodnih legend za mladino. To je prva otroška knjiga te vrste. Legende so kratke in take najbolj prijajo otroškemu

duhu. V njih se izražajo in spoznavajo razne božje lastnosti. Zasluga pisateljeva pa ni samo, da jih je nabiral po knjigah, ampak skoraj polovico jih je sam v narodu nabral in napisal. — Tudi vnanja oblika knjige je lična, papir dober in tisk razločen, cena nizka. Le škoda, da motijo nekateri tiskovni pogrški. Prav toplo jo priporočamo šolam, šolskim knjižnicam in šolskim otrokom ter želimo, da bi se dobro razpečavala!

A. Ž.

Službovnik za cesarsko in kraljevo vojsko. Tretji del. Pehota in lovska četa; poslovenil in založil Andrej Komel pl. Sočehran, c. in kr. major v p. Drugi natis službovnika z leta 1876. Ljubljana 1890, založil pisatelj, tiskala „Narodna tiskarna“, cena 15 kr. — V 6. številki smo omenili in priporočili „organizacijo vojsstva“ kot deveto knjigo istega marljivega pisatelja. Danes istotako priporočamo pričujočo knjižico, s katero je gospod pisatelj pomnožil slovensko slovstvo.

Vprašanja in odgovori.

Osmo vprašanje. Kdaj se dajejo učencem „izpustnice“, ko prestopijo iz vsakdanje v ponavljalno šolo ali ko izstopijo iz ponavljalne šole?

Odgovor. Po § 17. deželnega zakona z dne 29. malega travna 1873. l. traja šolska dolžnost na deželi praviloma do izpolnjenega 12. leta. Za take otroke je po § 1. deželnega zakona od dne 28. svečana 1874. l. uvedena ponavljalna šola, katero morajo obiskovati otroci po izpustu iz vsakdanje šole do izpolnjenega 14. leta starosti. Preden torej otroci prestopijo v ponavljalno šolo, morajo iz vsakdanje šole izpuščen biti, to se pravi, da morajo dobiti „izpustnico“ pred prestopom v ponavljalno šolo. Teh določil se je tudi iz tega vzroka držati, ker se v mnogih krajih važnost „izpustnice“ premalo cení. Roditelji in otroci menijo, da zadostuje samo izpolnjeno 12. starostno leto za izstop iz vsakdanje šole in mnogo jih z 12. letom v istini in po svojem mnenju upravičeno zapusti vsakdanjo šolo, ne mené se za „izpustnico“. Do „izpustnice“ pa so po določeni starosti upravičeni le otroci, ki imajo zakonito predpisane znanosti (§ 21. drž. š. zakona). Ako se tedaj strogo drži načela, da se brez „izpustnice“ noben otrok ne vzprejme v ponavljalno šolo, ne bodo dohajali otroci v to šolo, kateri po svojih znanostih še spa-

dajo v vsakdanjo šolo. Z doslednim postopanjem v tej stvari pride šele „izpustnica“ do veljave, katero zasluži.

Deveto vprašanje. Ali mora biti otrok v četrtem ali vsaj v tretjem oddelku (to je na jednorazrednici v drugem ali vsaj v prvem oddelku zgornje skupine), da se sme izpustiti iz vsakdanje šole, ali zadostuje, če je šele v drugem oddelku (to je v drugem oddelku spodnje skupine), pa je že 12 let star in ima v glavnih predmetih vsaj zadostno?

Odgovor. Po deželi je mnogo vasij, za katere se šolodolžna doba po § 17. deželnega zakona od dne 29. malega travna 1873. l. prične šele z izpolnjenim sedmim ali celo z izpolnjenim osmim letom. Mnogo tutih otrok tedaj z izpolnjenim dvanajstim letom ne dovrši ali ne more dovršiti četrtega ali najvišjega šolskega oddelka. Ti otroci torej, ki niso sami zakrivil, da niso prišli do 12. leta v najvišji šolski oddelk, so nekako upravičeni, da se iz vsakdanje šole izpusté že iz tretjega šolskega oddelka, ako so tã zadostili. Ako je pa dvanajstleten otrok šele v drugem oddelku nižje skupine, krivo je temu navadno slabo šolsko obiskovanje, lenoba, zaniknost otroka in roditeljev, odtegovanje šoli itd. Ker znanosti iz verouka, branja, pisanja,

računstva na tej stopinji izpusta nikakor ne upravičujejo, nemore se torej otrok nikakor izpustiti. Ako je pa slučaj tak, da temu niso niti roditelji niti otrok vzrok in si šolsko vodstvo ne vé pomagati, obrne

na se o tej stvari do okrajnega šolskega sveta. — Vprašanje o izpustu in izpustnicah bi bila kaj važna točka za deželno učiteljsko konferencijo.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Gledališka predstava za otroke). Dne 25. sušca je priredilo „Dramatično društvo“ v Ljubljani v čitalničnem gledališči posebno predstavo za otroke. Sicer redno zabajam k predstavam tega društva in se veselim na dobrem vodstvu in na dobrem napredovanji igralcev, a k otroški predstavi nisem bil namenjen. Brez posebnega namena pa sem si mimogredé ogledal prilepljen gledališki list. V prvi igri „Damoklejev meč“ nastopi učitelj Peresnik, v drugi „Štempihar mlajši“ šolski voditelj Leskovec in pomožni učitelj Mišják; torej otrokom v zabavo stopi na deske učitelj v vseh kategorijah. Umeje se, da me je vlekle k predstavi in nisem imel miru, dokler nisem sedel med otroci na gledaliških „klopečih“. Prva igra se prične. Gospod „Peresnik“ sam igra šele v zadnjih nastopih; ali preden nastopi, nam ga je že prav dobro (!) naslika žena „knjigoveza“ Prilepnika. „Kaj, ta šomašter! Ali bosta papir jedla in tinto pila!“ vsklikne, ko ulovi ljubimsko ali snubno pismo Peresnikovo (v otroški predstavi!) do njene hčere. In kaj še, ko nastopi gospod Peresnik sam! Ne rečem, da njegova vnanost in njegova igra ni bila dostojna, ali učitelja, ki je prišel v hišo s povse jasnim in dobrim namenom, pred samimi otroci predstavljati v tako mučnem položaji, da je skoro obupal, to je vender malo preveč. „Ali ste še tukaj? Nikar me ne motite!“ zakriči večkrat nad njim „knjigovez“, in njegov razposajeni učencem ga pa že kar tiče, maščevaje se nad njim za zaslužene kazni izza šole — in vse to dejanje, prepletено z mnogimi smešnimi prizori, vrši se v zabavo otrokom!

Prav pridno so se smejali v gledaliških „klopečih“ pri tej igri. „Kaj bomo videli šele v drugi igri, ko nastopita celo dva učitelja, nadučitelj in podučitelj!“ morali so si misliti. In niso se varali! Koliko je bilo smeha in krika, ko marcijski vodja jahalne družbe silil boječega podučitelja, da bi skakal čez njegov bič in kozolce preobračal, starega in slabotnega nadučitelja pa z bičem gonil po odru, kakor mladega konja v „visoki šoli“ in ga pri tem obrizguje po goli glavi, po očalih in po obrazu — s sifonom! — Dosti temu, a reči moram, da take

osmehujoče (ne smešne!) otroške predstave na slovenskem odru še nisem videl. Kakšen je bil šele moj položaj, ko ugledam med otroci-poslušalci tudi svoje učence in ti učenci svojega učitelja! Učitelj je po svojem socijalnem stališči že sam ob sebi tako razpostavljen, da se vsakdo, potrebno ali nepotrebno, ob njega zadene, kakor voz ob vogelni kamen, sedaj nas pa še spravijo na gledališki oder v zasmeh — otrokom, ki nam jih je vzgojati! Takt! A. Ž.

Z Goriškega. (Zopet „Soča“ in učiteljstvo). Gospod urednik! Pregovor pravi, da ima vsaka stvar jedenkrat konec; ali ga nima morda tudi krščanska ljubezen, katera Vam je zabranila, da ni „Učiteljski Tovariš“ v zadnji številki prinesel primeren odgovor na napad „Soče“ v št. 4? — Gospoda pri „Soči“ si prilasčuje izključno veljavo v krščanskih rečeh. Ali bi ne bilo prav, ko bi se pri isti gospodi učili, kako nam je ravnati, da bode ravnanje naše „krščansko“? Ako rabi „Soča“ cepec, ali je naša dolžnost molčati in se ne braniti? — S krščansko ljubeznijo pri gospodi od „Soče“ ne opravimo nič. V dokaz Vam je vsaka številka „Soče“, kateri je namen učiteljstvo za tretji, kakor gada. Za napadom v 4. prišli so drugi v 5. in še hujski v 6. številki.

V uvodnem članku 5. številke „Soče“ pod naslovom „Imamo tudi politične dolžnosti?“ beremo tudi sledeče: „Kako važno je tedaj dandanes, kakšne poslance imamo v državnem in deželnem zboru. Poslanci vladajo svet, poslanci osrečujejo narode, ali jih pa tudi — da ti govorim bolj iz srca — onesrečujejo. Da moraš plačevati 50 na sto naklade za šole — naredili so poslanci“...

V 6. številki beremo uvodni članek „Kako bi se ljudskim učiteljem pomagalo“, ki ni drugega, nego nadaljevanje onega članka v 4. številki. V prvem članku je trdila „Soča“, da se otroci v ljudski šoli ničesa ne naučé; da se odvadijo roditelje slušati; da se razvadijo tako, da niso pri vsi dobri volji za nobeno kmetiško delo; da se po učitelju pohujšujejo; sploh, da šolski zakon je na vse strani — samó — škodljiv; da učiteljske družine postanejo po hribih in dolinah gróza, ki preti